

Tiivistelmä eversti evp. Ari Rautalan pitämästä esitelmästä sekä käydystä keskustelusta Kanta-Helsingin reserviupseerikerhon järjestämässä tilaisuudessa 29.3.2010. Kirjoittaja tuo esille joitain asioita jotka liittyvät esitelmään mutta joita ei käsitelty tilaisuudessa. Nämä on pyritty erottamaan esitelmästä. Kirjoittaja vastaa näistä kuten koko tiivistelmästäkin.

VENÄJÄN ASEVOIMAIN SOTILASREFORMI

Reformin tarve

Niin venäläiset kuin läntiset arvioijat näkevät Venäjällä olevan kolme erilaista strategista suuntaa ja ne ovat länsi, etelä ja itä. Lännessä on Nato ja sen korkea teknologia, idässä Kiina jolla on Venäjän vastaisella raja-alueella noin 40 divisioonaa ja 70 prikaatia. Etelässä erityisesti Kaukasuksen epävakainen alue jossa lähinnä islamistiset voimat toimivat. Etelään kuuluu myös Keski-Aasian muslimialueet jotka aiemmin kuuluivat Neuvostoliittoon. Venäjän asevoimien perustana ovat vieläkin varsin pitkälle entisen Neuvostoliiton asevoimat. Neuvostoliiton romahduksen jälkeen Venäjällä aseissa olevien joukkojen lukumäärä on laskenut noin kolmesta miljoonasta reiluun miljoonaan. Suuri määrä Neuvostoliiton aikaisesta sotamateriaalia vanhenee kuluvan vuosikymmenen puolivälissä. Ainakin Natoa vastaan toimittaessa tästä vanhasta aseistuksesta olisi vähän hyötyä. Idän suunnassa Venäjällä on Kiinan rajalla vain yksi tykistöön painottuva divisioona. Yhden divisioonan siirtäminen Kiinan suuntaan vie useita viikkoja sillä siirto on tehtävä rautateitä pitkin. Ainut keskityksiin sopiva rata kulkee lähellä Mongolian rajaa. Voi siten pohtia sen käyttökelpoisuutta jo mahdollisen kriisin alkuvaiheissa ennen varsinaisten sotatoimien alkamista idässä. Vaikka esitelmässä ei käsitelty Neuvostoliiton aikoinaan tekemää varustautumista, niin on syytä muistaa Neuvostoliiton käyttäneen kylmän sodan aikana useina vuosina 25 – 35 % bruttokansantuotteesta asevoimiin. Nykyisin niin Venäjä kuin USA käyttää noin 4 % bkt:sta asevoimiin (http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_military_expenditures). Neuvostoliiton perintönä saatu asevoima on auttanut Venäjää näihin vuosiin saakka. Lähivuosina tämä hyöty tulee lähes täysin häviämään. Selkeän uudistuksen tarve on siten olemassa.

Reformin keskeiset muutokset vuoteen 2020 mennessä

Joukko-osastojen yhdistäminen erityisesti maavoimissa vaikuttaa niin henkilöihin kuin materiaaliin. Tavoitteena on, että maavoimien joukko-osastojen määrä vähentäminen ennen muuta yhdistämisten kautta vuoden 2008 1890:sta 172:en vuoteen 2012 mennessä. Materiaalia täytyy siirtää kymmeniä tuhansia junavaunullisia, jotta yhdistymiset voidaan toteuttaa. Henkilökunnan kannalta vaikeimmat siirrot ovat niitten kohdalla, jotka joutuvat siirtymään isoista kaupungeista muualle (Moskova ja Pietari tärkeimmät). Aviopuolisoilla ei ole läheskään aina työpaikkaa uudella paikkakunnalla ja lasten koulunkäynti voi vaikeutua. Meri- ja ilmavoimissa yhdistäminen ei ole niin suurta kuin maavoimissa. Ilmavoimissa tavoite on joukko-osastojen määrän vähentäminen 340:sta 120:een ja merivoimissa 240:sta 123:en vuoteen 2012 mennessä.

Reformin toinen vaihe kestää vuoteen 2016 ja kolmas vaihe 2020. Näitten vaiheitten vaikutuksista joukko-osastoihin Rautala ei esittänyt arvioita.

Upseeriston ja alipäällystön rakennetta on tarkoitus muuttaa huomattavasti. Neuvostoliiton ajasta johtuen Venäjän armeijassa on ylempiä upseereita liian paljon. Kapteenin – everstin arvoisia oli 2008 235.000. Tavoite on, että vuonna 2012 heitä on 82.000. Eläkkeelle on arvioitu lähtevän 30.000 upseeria. Osa siirtyy aliupseerin tehtäviin nykyisellä palkalla, osa siirtyy opetustehtäviin ja osa siirtyy poislähtevien siviilien tilalle. Näistä huolimatta noin 120.000 upseerin kohtalo on auki. On

suunniteltu, että upseerit joutuvat kuntotestiin. Mikäli joku ei saavuta testin minimituloksia, niin hän ei voi jatkaa asevoimissa. Alempia upseereita luutnantti - yliluutnantti on nykyisin liian vähän. Heitä oli 2008 10.000 ja tavoite 2012 on 60.000.

Venäjä on pyrkinyt siirtymään sopimussotilaisiin pysyvän (korkean) valmiuden joukoissa. Tämä ei ole edistynyt suunnitelmien mukaan. Tärkein syy on palkka, sillä se on alle keskimääräisen palkan. Sopimussotilaitten lisäksi pysyvän valmiuden joukoissa on noin puolet varusmiehiä. Varusmiehillä palvelusaika on 12 kk. Kuuden kuukauden palveluksen jälkeen osa siirtyy pysyvän valmiuden joukkoihin puoleksi vuodeksi.

Organisaatioitten ja johtamisen uudistaminen

Venäläisillä sotatoimien johtaminen on perinteisesti ollut varsin jäykkää ja raskasta. Organisaatorakenne on ollut pataljoona, rykmentti, divisioona ja armeija. Jo usean vuoden aikana Venäjällä on jossain määrin siirrytty prikaatiorganisaatioon. Maavoimiin on suunniteltu 85 yleisjoukkojen ja aselajien prikaatia ja näistä varustettaisiin 6 kpl vuodessa. Suunnitellut prikaatit ovat; 39 yleisjoukkoja (jalkaväki), 21 tykistö-ohjus-, 7 IT-, 12 viesti-, 2 ELSO- ja 4 maahanlaskuprikaatia. Yhdessä prikaatissa on tyypillisesti 5000 - 5500 miestä. Jalkaväkiprikaatissa tämä voisi tarkoittaa 3 moottoroitua pataljoonaa, 2 panssarivaunupataljoonaa, 1 telahaupitsipatteristo, 1 pioneeripataljoona ja 1 viestipataljoona. Prikaatin tulisi olla lähtövalmis 1-2 tunnin kuluessa käskystä. Todellisuudessa mennee vuorokausi liikkeellelähtöön. Liikkeellelähdön nopeus ei sinänsä kerro kaikkea, sillä erityisesti Siperian suunnalle joukkoja siirrettäessä menee paljon aikaa. Siirrettäessä yksi prikaati Vladivostokiin aikaa menee jopa 2,5 kuukautta. Lisäksi kiinalaisia on Siperiassa useita satoja tuhansia. Voi siten olla, että siirrettäessä kriisin aikana venäläisiä joukko itään Kiinan suuntaan, siirrot voisivat kohdata monenlaisia vaikeuksia. Siirrettäessä prikaati Moskovasta Valko-Venäjälle aikaa menee noin viikko.

Ilmavoimien osalta organisaatiouudistus tarkoittaa lentodivisioonien ja -rykmenttien poistumista. Näistä siirrytään lentotukikohtiin jolloin yhden johdon alaisena ovat niin tukikohdan maa- ja ilmakomponentit. Tukikohdat, n. 50 kpl, jaetaan kolmeen luokkaan. I luokan tukikohdissa on 5 – 10 laivuetta.

Jotta johtaminen saataisiin nykyistä joustavammaksi, niin Moskovassa toimivan yleisesikunnan kautta tapahtuvaa johtamista tullaan vähentämään. Kussakin sotilaspiirissä tulee olemaan operatiivinen johtoporras. Sillä on käskyvalta alueella oleviin kaikkiin joukkoihin. Moskovassa olevalla yleisesikunnalla (Stavka) tulee olemaan valta suurissa kysymyksissä ja valvonnassa. Johtamisjärjestelmää tullaan automatisoimaan ja se on yhteydessä viesti- ja tiedustelujärjestelmiin. Tavoite on digitalisoida viestivälineet vuoteen 2012 mennessä.

Koulutuksesta, kalustosta ja johtopäätöksiä

Varusmiespalvelu tulee säilymään Venäjällä. Vuosittain on keväällä ja syksyllä kutsunnat ja uusia varusmiehiä tulee palvelukseen vuodessa noin 550.000. Alipäällystön koulutukseen tulee 30 kuukauden ammattikersanttikoulu. Tämä on merkittävä muutos, sillä tsaarinarmeijan jälkeen Venäjällä ei ole ollut ammattiin tähtäävää aliupseerikoulutusta.

Kuten jo edellä todettiin, niin kuluvan vuosikymmenen aikana huomattava osa Neuvostoliiton aikaista kalustoa täytyy poistaa. Esitelmän ulkopuolelta, että Venäjällä arvioidaan olevan noin 20.000 panssarivaunua. Niistä lähivuosina poistettaneen puolet. Venäjä uusii kerrallaan pataljoonan,

jolloin panssarivaunupataljoonan kaluston uusiminen tarkoittaa noin 30 uutta T90 vaunua. Vuositasolla 1-2 pataljoonaa ovat saaneet uudet taisteluvaunut.

Aseistuksesta oli vuonna 2008 ajanmukaista noin 20 %. Natolla vastaava luku on noin 70 %. Tavoite on, että 2010 ajanmukaista on 35 %, 2015 45 %, 2020 70 % ja 2025 100 %. Venäjä vie tuottamistaan aseista noin 80 % ulkomaille. USA:n vie vain 25 %. Venäjän tilanne mahdollistaisi sen, että kriisin ollessa näköpiirissä, se pystyisi nopeasti aloittamaan aseitten tuottamisen omille joukoille huomattavasti suuremmissa määrin kuin mitä nyt tapahtuu.

Liikekannallepanon osalta keskeisenä tulevat olemaan suunnitellut 85 prikaatia. Niitä tullaan keskittämään painopistesuuntiin. Venäjällä on reserviä huomattava määrä. Tavoitteena on 800.000 sotilaan reservi jolloin heille on olemassa sodanajan tehtävä. Liikekannallepano on suunniteltu tehtäväksi kriisin kiristyessä, niin sanotussa harmaassa vaiheessa. Tällöin kriisiä ei voi vielä sanoa sodaksi vaikkakin jotain aseellista toimintaa mahdollisesti jo olisi.

Useitten vuosikymmenten aikajänteellä Venäjän väestö tulee kohtaamaan demografisia ongelmia. Näitä ovat syntyvyyttä korkeampi kuolleisuus, osittain hallitsematon maahanmuutto, väestön epätasainen jakautuminen (Uralin itäpuoli harvaanasuttu), ortodoksien (isovenäläisten) osuuden suhteellinen väheneminen muihin verrattuna (muslimit) ja nuorten miesten määrän väheneminen. Viimeksi mainittu tarkoittaa lukuina sitä, että poikia syntyi 1987 1.300.000, 1991 800.000 ja 1999 600.000. Mikäli varusmiehiä tullaan ottamaan vuosittain jatkossa yhtä paljon kuin nykyisin, niin entistä suurempi osuus ikäluokasta käy asepalveluksen. Jossakin vaiheessa tultaisiin tilanteeseen, että asepalvelukseen kelpaavia ei enää löydy riittävästi. Esitelmän ulkopuolelta, että muslimien osuus varusmiespalvelukseen tulevista kasvaa nopeasti. Suomen puolustusministeriön raportissa vuodelta 2007 ”Haasteiden Venäjä” esitetään sivulla 51 arvio, että vuonna 2015 alokkaiden enemmistö on muslimeita. Samoin esitetään arvio, että noin 2040 Venäjä on muslimienemmistöinen, mikäli kehitys ei muutu. Linkki tutkimusraporttiin on alla.

http://www.defmin.fi/files/1232/Haasteiden_Venaja.pdf

Loppukeskustelussa todettiin, että mahdollisessa suuressa kriisissä Venäjä joutuu varsin nopeasti käyttämään ydinaseita jos se katsoo heikon tilanteensa takia joutuvan suuriin vaikeuksiin. Rautala totesi, että Venäjällä on runsaasti ydinaseita ja se puhuu niistä siihen sävyyn kuin se olisi valmis käyttämään niitä. Nämä puheet ovat varsin luonnollisia, sillä nykyiset ja tulevatkin asevoimat ainakin 2030 luvulle saakka ovat helposti alivoimaiset niin lännen korkeaa teknologiaa kuin Kiinan massa-armeijaa vastaan. Rautala totesikin, että asevoimain reformi tulee auttamaan Venäjää erityisesti etelän eli Kaukasuksen ja Keski-Aasian suunnan mahdollisissa konflikteissa.

Esitän Kanta-Helsingin reserviupseerikerhon puolesta parhaimmat kiitokset eversti Ari Rautalalle ajatuksia herättävästä esitelmästä.

Raimo Hynynen
majuri reservissä